

CĂTĂLIN VASILE BOBB

Elvira Groza, Fenomenalizarea timpului în concepția lui Mircea Eliade

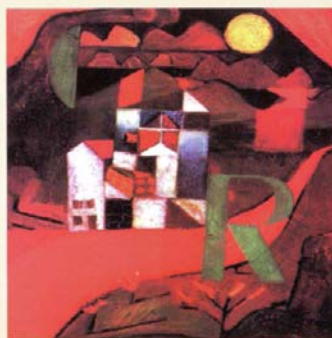
Fenomenalization of Time in the Work of Mircea Eliade

Editura Provopress, Cluj-Napoca, 2006

Cartea Elvirei Groza merge în răspărul tradiției recente și publicisticii de la noi, practicând un demers cu totul diferit. Cartea nu analizează situația politică a lui Mircea Eliade, nu este una de interviuri, nici una de întâlniri, nici una de dezbateri, nici una de "interpretare" a nu știu cărui fragment ocult din opera marelui autor, nici nu răspunde vreunei acuze aduse "misticului legionar", ci este una de analiză științifică.

Analiza pe care Elvira Groza o desfășoară este una exhaustivă: de la integrarea concepției lui Eliade asupra timpului în filosofia românească până la racordarea acestora la analizelor occidentale contemporane, de la scrierile timpuri, marcate de perioada indin, până la scrierile de maturitate, de la opera literară până la opera științifică. Problema timpului apare, indiscutabil, ca fiind centrală în opera filozofului religiilor. Surprinderea acestui filon este realizată de către Elvira Groza într-o manieră asupra căreia merită să ne oprim atenția. Marca distinctă pe care Elvira Groza o adoptă, destul de conștient am spune, este aceea a unei perspective *esențialiste*. Astfel, întreaga fenomenologizare a timpului, nu vrea să spună nimic altceva decât că încearcă să surprindă actele, efectele, vizibilul, ceea ce se arată, a ceea ce, în general se ascunde. O poziție similară este și cea pe care Aurel Codoban o adoptă în "Filosofia ca gen literar", p. 113, unde într-o notă de subsol îl situează pe Mircea Eliade între intelectuali "codați" de cultura greacă, așezați pe "poziția esenței, împotriva devenirii". În același timp, nu credem că Elvira Groza a fost influențată de această "notă târzie" a lui Aurel Codoban, întrucât "nota" cu pricina apare abia în reeditarea cărții în 2005). Adică, este vorba despre instanțierile Timpului Sacru, etern, invizibil, de dincolo, în Timpul Profan, trecător, vizibil, de aici, care se pliază asupra unei conștiințe (conștiința omului religios) marcată de situarea întru *esență*. "Lumea de dincolo împlinește lumea de aici, lucrurile nevăzute sunt ca și cele văzute, iar uneori lucrurile văzute sunt date în timp, pentru că existența ca totalitate depășește *locul* și *vremea* în care sunt așezate lucrurile din lume de aici" (p. 35).

Elvira Groza

FENOMENALIZAREA
TIMPULUI ÎN CONCEPȚIA
LUI MIRCEA ELIADE

PROVOPRESS

Cătălin Vasile Bobb

teaching assistant, Department of
Systematic Philosophy, Babeș-Bolyai
University, Cluj, Romania
Email: liconeuss@yahoo.com

Key words:

Mircea Eliade, phenomenology,
sacred time, Romanian Philosophy,
Elvira Groza

"Spargerea acoperișului lumii", asupra căreia Elvira Groza, prin intermediul lui Mircea Eliade, ne avertizează mereu, devine o necesitate de împlinit pentru fiecare om, fie el religios sau nereligios. A adopta o asemenea poziție, aceea a esenței ("omul religios crede că esențialul precede existența" p. 60), justifică întregul demers al Elvirei Groza, și o determină să alunece spre o situație în perspectiva tradiției creștine, pe care uneori o adoptă prea insistent.

În același timp, putem sesiza în scriitura Elvirei Groza o anumită tristețe, o anumită nemulțumire în raport cu omul atât de modern/contemporan, aproape postmodern: "Omul modern nu mai sparge acoperișul lumii, nu mai caută ferestre spre dincolo, ci refugii inconsistente care să-l sustragă din viteza cu care se desfășoară lucrurile" (p. 9). Aici, însă va trebui să o contrazicem prin propria-i poziție: "Căderea în istorie" nu anulează *esența*, ci doar o diversifică, împrăstie, multiplică, dizolvă etc, până în momentul unei posibile reamintiri, rememorări. Iar dacă teza *esenței* poate fi susținută, așa cum Elvira Groza o face, nu vedem nici un motiv pentru a ne îngrijora în față omului modern. Partea a II-a a lucrării pare, din acest punct de vedere, cea mai importantă. Acolo aflăm, vorbind despre dialectica sacru profan, că "religiozitatea este structura ultimă a conștiinței și nu depinde de nenumăratele opoziții dintre sacru și profan întâlnite în cursul istoriei (p. 192)". Tentati să-i dăm dreptate nu ne rămâne decât să întrebăm, oarecum retoric, dacă nu cumva nu este vorba decât de un efect natural al istoriei, în care orice nouă formă de manifestare la nivelul conștiinței (vezi distrațiile de tot felul) poate fi redusă la o arhetipică manifestare religioasă.

Dincolo de aceste considerații, trebuie să sesizăm structura academică pe care cartea de față o are. Nici un aspect al valorizării timpului în concepția lui Mircea Eliade nu este lăsat deoparte. Sub demersul pe care îl ridicăm la gradul de miză al întregii construcții, acela al esenței, poate fi cadrată întreaga analiză a Elvirei Groza. Numai într-o perspectivă esențialistă, *coincidentia oppositorum* poate funcționa. Numai acolo timpul istoric își așteaptă împlinirea, numai acolo devenirea nu e decât momentul unei posibile reîntoarceri, numai acolo diferitul e instanțierea Aceluiași, numai acolo secularizarea apare ca mască, numai acolo sacrul se manifestă peste tot în profan.

Cartea Elvirei Groza invită la o lectură atentă, cu un ochi de specialist, asupra unei probleme fundamentale, cea a timpului în întreaga construcție a filozofiei lui Mircea Eliade. În fapt, după cum bine sesizează autoarea, tema timpului, în sensul recuperării a atât de pierdutului *illo tempore*, funcționează la Eliade ca scăpare, salvare, eshatologie prezentă, în fața a ceea ce numim într-un mod întru totul banal: prezența răului. Nimic nu este mai actual astăzi, decât fenomenologizarea actelor sacrului, pare a ne spune Elvira Groza. Nimic nu este mai urgent decât recunoașterea acestor acte, am putea spune noi, după lectura acestei cărți.